

KRONIKK: Neste sommer finnes ikke for alle eldre på sykehjem heller

KORONAKRISEN: I mange uker har sykehjemmene vært som festninger for pårørende som ønsker å komme på besøk til sine kjære. Nå kan pårørende og beboere endelig treffes igjen. Men er det slik?

Kronikkforfatter Anne Torill Brimsø er sykepleier og pedagogisk veileder ved Pårørendesenteret. Kronikken stod i Stavanger Aftenblad 2. juli 2020.

Mange som arbeider på sykehjem gjør og har gjort en fantastisk jobb med å tilrettelegge for kontakt mellom pasient og pårørende under særdeles vanskelig forhold. Likevel får Pårørendesenteret daglig henvendelser på vår nasjonale Pårørendelinje om store variasjoner i hvordan anbefalinger fra Helsedirektoratet blir tolket og praktisert.

Ti minutter besøk per uke

Tilbudet til pårørende har variert sterkt og gjør det fortsatt. Noen får treffe sine kjære i ti minutter per uke. Da er det sykehjemmet som setter opp tidspunkt, og besøket skjer ute. Flere eldre pårørende har fortalt at de selv har blitt syke som følge av en kald opplevelse utendørs. Andre har fått en liste med klokkeslett for besøk der det er prinsippet «første mann til mølla» som praktiseres. Atter andre får ikke lov til å besøke sine i det hele tatt.

“ Det finnes eksempler på manglende eller helt uverdige tilrettelegging for besøk, selv til de som er i siste fase av livet.

Pårørende forteller om maktesløshet og krenkelser i møte med fagpersoner. Det finnes eksempler på manglende eller helt uverdige tilrettelegging for besøk, selv til de som er i siste fase av livet. Dette skaper sorg, sinne og fortvilelse.

Vi så derfor fram til å få en besøksveileder med anbefalinger om hvordan det nå skulle tilrettelegges for besøk på sykehjem og andre helseinstitusjoner. 27. mai kom veilederen uten at vi ble særlig beroliget.

Anbefalingene går ut på at institusjonene selv må ha rutine for praktisk gjennomføring av besøk. Videre må de vurdere behovet for besøk opp mot smitterisiko.

“ Vi spør oss om så viktige avgjørelser kan overlates til den enkelte institusjon alene, - og ønsker sykehjemmene så mye ansvar?

I Stavanger Aftenblad 27. mai uttalte Bent Høie: «Nøyaktig hvordan smitteverntiltakene blir der du skal på besøk, blir et samarbeid mellom deg som pårørende og institusjonen. Forholdene er forskjellige. Jeg har mest tro på å la de som er nærmest utfordringene, også løse dem», sa helse- og omsorgsministeren.

Det å finne løsninger gjennom involvering er et viktig demokratisk prinsipp,

men får man i dette tilfelle til et likeverdig samarbeid? Vi spør oss om så viktige avgjørelser kan overlates til den enkelte institusjon alene, - og ønsker sykehjemmene så mye ansvar?

Et skjevt maktforhold

Her finnes ikke ett enkelt svar, men én ting er sikkert. Pasient- og brukerrettighetsloven § 3 – 1 slår fast at pasient eller bruker har rett til å medvirke ved gjennomføring av helse- og omsorgstjenester. Dersom pasienten ikke har samtykkekompetanse, noe som mange demente ikke har, har pasientens nærmeste pårørende rett til å medvirke sammen med pasient, jf. tredje ledd. Dette gjelder også i krisesituasjoner.

“ Det kan synes som om anbefalingen fra helsedirektoratet om å bygge på helsefaglig kompetanse, fagetikk og klokt skjønn, ikke alltid fungerer i tilstrekkelig grad.

Videre må virksomheter og helsepersonell ta aktivt initiativ til å gi informasjon til pårørende. Gode vurderinger bør være i tråd med nasjonale anbefalinger og bygge på helsefaglig kompetanse, fagetikk og klokt skjønn. Fravær av besøk kan medføre stor lidelse for pasienter og pårørende. Dette kommer frem i helsedirektoratets svar om besøksstans og sosial isolering under covid 19-pandemien (6.mai 2020).

Henvendelsene har dessverre ikke avtatt selv om veilederen kom. Det kan synes som om anbefalingen fra helsedirektoratet om å bygge på helsefaglig kompetanse, fagetikk og klokt skjønn, ikke alltid fungerer i tilstrekkelig grad.

Vi må huske på at på samme måte som sykehjemsbeboere har behov for å se og få omsorg fra sine kjære, har også pårørende dette behovet.

“ Når reglene praktiseres så ulikt, også i kommuner der forutsetningene skulle være like, skaper dette store frustrasjoner blant pårørende.

Vi mennesker trenger hverandre, sier Bent Høie. Ja, det er nettopp det vi gjør. Da kan det bli problematisk når anbefalingen er at den enkelte institusjon og de som jobber der ute, skal ha frihet til å finne ut hvordan dette blir. Når reglene praktiseres så ulikt, også i kommuner der forutsetningene skulle være like, skaper dette store frustrasjoner blant pårørende.

Kommunene har også et menneskerettighetsansvar om likebehandling på tvers av kommuner. Dette for at ikke ressursituasjonen i den enkelte kommune blir avgjørende for i hvilken grad avbøtende tiltak kan iverksettes.

Ikke mye tid igjen

27. april hyllet Bent Høie, med rette, ungdommens innsats og tålmodighet. «Neste sommer finnes ikke når du er ung». Men neste sommer finnes heller ikke for mange sykehjemsbeboere. Da er det viktig både for eldre pasienter og deres pårørende at den siste tiden de får sammen blir så verdig og fin som overhodet mulig.

Tekst:

Anne Torill Brimsø

Sykepleier, pedagog og veileder